

1.1 ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการระงับข้อพิพาททางแพ่งโดยอนุญาโตตุลาการนั้น ได้รับความนิยมนำใช้กันแพร่หลายในบรรดาผู้ประกอบการธุรกิจ เนื่องจากความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่าย และการรักษาความลับของคู่กรณีพิพาท ตลอดจนรักษาความสัมพันธ์ของคู่กรณีให้ได้เป็นอย่างดี ทั้งธุรกิจการค้าภายในและระหว่างประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่า วิธีการอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นการระงับข้อพิพาทที่เป็นธรรมและน่าเชื่อถือมากที่สุดสำหรับคู่กรณีพิพาท ซึ่งโดยเนื้อหาของอนุญาโตตุลาการแล้วนั้นมีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการคือ

1. การตกลงกันของคู่กรณีอนุญาโตให้อนุญาโตตุลาการตัดสินข้อพิพาท
2. อำนาจในการตัดสินข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการซึ่งเกิดจากการตกลง
3. ผลของคำชี้ขาดผูกมัดคู่กรณีพิพาทให้ต้องปฏิบัติตาม¹

การอนุญาโตตุลาการทางการค้าระหว่างประเทศ สำหรับประเทศไทยยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่อยู่มากทีเดียว แม้ในปัจจุบันจะมีบทบัญญัติกฎหมายรองรับอยู่แล้ว ทั้งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ในบางกรณีก็ยังเป็นเรื่องที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ชัดเจน ซึ่งประเด็นหนึ่งที่จะเขียนถึงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คือ เรื่อง การอนุญาโตตุลาการ โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่กว้างขึ้นสำหรับทางเลือกที่จะปฏิบัติได้ให้เกิดผลดีที่สุด

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อวิธีการอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากคำชี้ขาดนั้นเป็นที่สุดยอดปรารถนาของคู่กรณีพิพาทในการทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ โดยที่คำชี้ขาดนั้นจะมีผลผูกพันคู่กรณีตามสัญญาให้ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น โดยทั่วไปจึงควรมีการคุ้มครองหรือประกันว่าคำชี้ขาดนั้นเป็นคำชี้ขาดที่ถูกต้อง ยุติธรรม และอยู่ภายในขอบเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการ² ซึ่งผู้ที่มี

¹ พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษา ฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ, เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร : เพอเพอร์ กราฟฟิคกรุ๊ป, 2535), หน้า 3.

² เสาวนีย์ อัครโรจน์, "สัญญาอนุญาโตตุลาการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 209.

บทบาทในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยอนุญาโตตุลาการ ตั้งแต่เริ่มต้นคดีจนกระทั่งมีคำชี้ขาดข้อพิพาท นั่นคือ ผู้ที่เป็นอนุญาโตตุลาการ นั่นเอง ดังนั้นผลสำเร็จของการระงับข้อพิพาทจึงขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และความเป็นธรรม ยุติธรรมของผู้เป็นอนุญาโตตุลาการ ที่จะนำมาซึ่งคำชี้ขาดที่เป็นธรรมต่อคู่กรณีพิพาท

พ่อค้า นักธุรกิจ นักลงทุน หรืออาชีพอื่น ๆ ที่พบเห็นอยู่ทุกวันนี้ นั้น โอกาสที่จะเกิดการขัดแย้ง ได้เถียง หรือมีประเด็นปัญหาที่ตกลงกันไม่ได้ในงานของตนด้วยกันเองนั้นย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ การขึ้นโรงขึ้นศาลอาจเป็นหนทางที่คู่กรณีพิพาทไม่อยากจะเลือก เพราะคำนึงถึงเรื่องชื่อเสียง การดำรงชีวิตปกติประจำวัน ดังนั้นทางเลือกอีกทางที่เหมาะสมสำหรับบรรดาพ่อค้า นักธุรกิจ ก็คือ การอนุญาโตตุลาการ โดยตั้งเป้าประสงค์ให้ผู้ที่มีหน้าที่อนุญาโตตุลาการเป็นบุคคลที่เข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในเรื่องนั้น ๆ โดยที่ทั้งคู่กรณีพิพาทตัดสินใจเลือกเองว่า ให้ตัดสินโดยหลักความเป็นธรรมและมโนธรรมอย่างแท้จริง นอกเหนือไปจากระบบอนุญาโตตุลาการที่อาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเฉพาะเรื่องและอ้างอิงตามตัวบทกฎหมายที่ในบางครั้งหรือบางกรณียังตามไม่ทันวงการวิชาการและวงการธุรกิจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ
2. เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงตัวบทกฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศไทย
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัย สำหรับรองรับการพัฒนาและเติบโตของวงการอนุญาโตตุลาการในอนาคต รวมถึงเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยนี้มีสมมติฐาน คือ หลักเกณฑ์ที่อนุญาโตตุลาการนำมาใช้ในการชี้ขาดข้อพิพาทนั้น การใช้หลักความเป็นธรรมและมโนธรรม ก็สามารถชี้ขาดตัดสินให้เกิดผลเป็นที่พอใจแก่คู่กรณีพิพาท และบรรลุตามวัตถุประสงค์แห่งการอนุญาโตตุลาการได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการค้า

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการอนุญาโตตุลาการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ การระงับข้อพิพาท ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวงการตุลาการที่ก้าวสู่สากลมากยิ่งขึ้นและรองรับความเติบโตของประเทศไทยที่จะเป็นศูนย์กลางการอนุญาโตตุลาการในภูมิภาคแถบนี้

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงการมีอนุญาโตตุลาการที่สามารถชี้ขาดข้อพิพาท โดยหลักความเป็นธรรมและมโนธรรม โดยศึกษาความมีอยู่และความเป็นไปได้ที่จะมีตามกฎหมายภายในของไทย เน้นเชิงธุรกิจการค้า เทียบเคียงกับกฎหมายของต่างประเทศที่มีลักษณะการอนุญาโตตุลาการ ทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน และพิจารณาภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศถึงประเด็นดังกล่าวข้างต้นด้วยว่าสามารถกระทำได้ในเวทีระหว่างประเทศโดยได้รับการยอมรับได้หรือไม่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย